

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева
L. N. Gumilyov Eurasian National University

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ- ТӘЖІРИБЕЛІК КОНФЕРЕНЦИЯ,
тақырыбы: «ЖАҺАНДАНУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ҚАЗІРГІ ЭКОНОМИКА»

МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ,
на тему: «СОВРЕМЕННАЯ ЭКОНОМИКА В УСЛОВИЯХ
ГЛОБАЛИЗАЦИИ»

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE,
on the topic: « MODERN ECONOMY IN THE CONDITIONS OF
GLOBALIZATION »

Нұр-Сұлтан, 2019

УДК 330
ББК 65.01
С56

Рецензенты:

Кайкен Ж.Б. к.э.н., профессор кафедры "Бизнес и управление" Казахского гуманитарно-юридического инновационного университета
Тажбенова Г.Д. к.т.н., доцент экономики, заведующая кафедрой экономических и математических дисциплин Евразийского гуманитарного института

Современная экономика в условиях глобализации: сборник Международной научно-практической конференции / Евразийский национальный университет им. Л. Н. Гумилева – Нур-Султан , 2019.

В сборник включены доклады участников Пленарного и секционного заседания международной конференции. Тематика конференции посвящена проблемам современной экономики.

Материалы сборника предназначены для ученых, практических работников, преподавателей вузов, докторантов, магистрантов

Редакционная коллегия:

А.Б.Майдырова д.э.н., профессор; Шалболова У. Ж. д.э.н., профессор;
Рыспекова М. О., к.э.н., доцент; Шаяхметова Л. М. м.э.н., докторант.

ISBN 978-601-7308-07-0

СОДЕРЖАНИЕ

Natália Barinková BILATERAL TRADE RELATIONS BETWEEN SLOVAKIA AND KAZAKHSTAN IN IN THE CURRENT WORLD ECONOMY.....	12
Каштыякова Елена ВЛИЯНИЕГЕОПОЛИТИЧЕСИХ ИЗМЕНЕНИЙ НА СТРАТЕГИЮ ВНЕШНИХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ СЛОВЦКОЙ РЕСПУБЛИКИ.....	16
Marek Minárik ENVIRONMENTAL ASPECTS AND MODAL SPLIT IN THE TRANSPORT OF DANGEROUS GOODS IN THE EU	20
JOZEF ORGONÁŠ THE MACROECONOMIC ASPECTS OF FRANCHISING.....	26
Andrea Chlebcová CURRENT IMPACT OF GEOECONOMIC CHANGES ON THE WESTERN BALKAN REGION	29
Луптакова Анабела БЕЛАРУСЬ - МЕЖДУ ЕВРОПЕЙСКИМ СОЮЗОМ И РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИЕЙ	34
Агатаева А.А., Санаева Д. FINANCIAL POLICY OF KAZAKHSTAN AND ITALY.....	38
Асанов Ұ.Ш. ТУРИЗМОЛОГИЯНЫҢ ҒЫЛЫМ РЕТІНДЕГІ МАҢЫЗЫ	43
Агатаева А.А., Аманғали Д.Қ. СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ФИНАНСОВЫХ ПОЛИТИК АВИАПЕРЕВОЗЧИКОВ	48
Агатаева А.А., Жайык С. ANALISYS OF INSURANCE COMPANIES	53
Агатаева А.А., Есенова А.К. АНАЛИЗ ТЕЛЕКОММУНИКАЦИОННЫХ КОМПАНИЙ	57
Жомартова Г.С. ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ФАКТОРОВ, ПОВЫШАЮЩИЕ УРОЖАЙНОСТЬ ЗЕРНОВЫХ И КРУПЯНЫХ КУЛЬТУР	62
Рахимжанова Е.А. ФРАНЧАЙЗИНГ КАК НОВОЕ НАПРАВЛЕНИЕ РАЗВИТИЯ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РК	66

Сербаева А.К., Шамишева Н.К.	
ИННОВАЦИЯЛЫҚ МЕНЕДЖМЕНТ НЕГІЗІНДЕ БАСҚАРУШЫЛЫҚ ШЕШІМДЕРДІ ҚАБЫЛДАУ ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ МӘНІ	69
Несіпбай О.М.	
ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА КӘСІПОРЫНДАҒЫ САЛЫҚТЫҚ ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ	75
Шаймерденова Т.С., Сарсембаева Д.Б.	
МИГРАЦИЯ ТРУДОВОГО КАПИТАЛА	80
Мисник О.В. Есенова Г.Ж.	
СИСТЕМА ФИНАНСИРОВАНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН	82
Шамишева Н.К., Есжан А.Н.	
ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ ӘЛЕМДЕГІ САЯСИ ЭЛИТАЛАР ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ӘЛЕМДІК САЯСАТ ПЕН ЭКОНОМИКАДАҒЫ РӨЛІ	87
Мухамедғалиева Н.Н., Мадиярова Э.С.	
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНІҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ДАМУЫ	90
Аққозы Б.Т.	
КӘСІПОРЫНДАРДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ДАМУЫН СТРАТЕГИЯЛЫҚ БАСҚАРУ	94
Досматқызы А.	
МЕМЛЕКЕТТІК БІЛІК ОРГАНДАРЫНЫҢ ҰЙЫМДЫҚ ҚҰРЫЛЫМЫН ТАЛДАУ	98
Жолжан Ә.М.	
ӨҢІРДІ СТРАТЕГИЯЛЫҚ БАСҚАРУ ӘДІСТЕМЕСІНІҢ ДАМУЫ.....	104
Молдашова М.	
ӨҢІРДІҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУЫН МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ МЕН ФАКТОРЛАРЫ	110
Нурекеш Ж.Қ.	
БАСҚАРУДЫҢ ҰЙЫМДЫҚ ҚҰРЫЛЫМЫНЫҢ МӘНІ ЖӘНЕ ОНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫНА ӘСЕР ЕТУШІ ФАКТОРЛАР	116
Хасенова К.Қ., Бөрібекова М.Ж.	
АДАМИ КАПИТАЛ ТҮСІНІГІ ЖӘНЕ ОНЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУДАҒЫ РӨЛІ	121
Шарафутдинова А.А., Аманжолов А.А.	
ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҚАЗІРГІ КАДРЛЫҚ САЯСАТЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТКЕР ИМИДЖІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	126

Антонова Н.М., Дюсемалиева Н.М. К ВОПРОСУ ОБ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	131
Amerkhanova A.B., Murat A.A. COMPARATIVE ANALYSIS OF THEORIES OF MOTIVATION IN WESTERN MANAGEMENT	135
Алибекова А.Б. FOREIGN MODELS OF INTER-BUDGET RELATIONS	139
Мұратова А.Ә., Мадиярова Э.С. ИНТЕРНЕТТЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ МАРКЕТИНГТІК СТРАТЕГИЯЛАР ҚҰРАЛДАРЫ	145
Догалаков А.К., Уалиахметов А.Р. МАРЖИНАЛИЗМ И ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ АВСТРИЙСКОЙ ШКОЛЫ МАРЖИНАЛИЗМА И ЕЕ СВЯЗЬ С СОВРЕМЕННОСТЬЮ.....	148
Примбетова С.Ч., Мухамбетова Д. Е. ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА КӘСІПКЕРЛІКТІ ДАМЫТУДА ЖАСТАР КӘСІПКЕРЛІГІН ҚОЛДАУ МАҢЫЗДЫ МІНДЕТ	153
Шаимов А., Абдимомынова А.Ш. ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІКТІ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУДІҢ ЗАМАНАУИ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	158
Сәбитов Б.Ж. Бержанова А.М. АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ – НАРЫҚТЫҚ ЭКОНОМИКАНЫ ДАМЫТУДЫҢ БАСТЫ ҚҰРАЛЫ	163
Жолдасбек Б., Абдимомынова А.Ш. ЕҢБЕК НАРЫҒЫНЫҢ ГЕНДЕРЛІК АСПЕКТІЛЕРІ.....	168
Абдуллахан Ю.Т. «ЦИФРЛЫҚ ҚАЗАҚСТАН» БАҒДАРЛАМАСЫ ШЕҢБЕРІНДЕ ҚАРЖЫ ЖҮЙЕСІНІҢ АХУАЛЫ	172
Елберген Е.Ж., Казыбаев Б.О. ПРОБЛЕМАЛЫҚ ҚАРЫЗДАРМЕН ЖҰМЫС ІСТЕУДІҢ ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ТӘЖІРИБЕСІ.....	176
Zharaskhan Temirkhanov DEVELOPMENT OF PERFORMANCE AUDIT IN PUBLIC SECTOR	181
Конурбаева Ж.Т.; Ниязбекова А.Е. SOCIAL MEDIA MARKETING ТИІМДІ МАРКЕТИНГ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ .	186
Рахимбердинова М.У., Ниязбекова А.Е. ЖОО БРЕНД-СТРАТЕГИЯСЫН ҚҰРУДА КӨП ДЕҢГЕЙЛІ ТӘСІЛДІ ҚОЛДАНУ.....	190

Жұмабаева А.Т.	
ЖАҒАНДАНУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ҰЛТТЫҚ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІКТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ	194
Қуатұлы Қ., Рахимбердинова М.У.	
SMM-ді ПАЙДАЛАНУ АРҚЫЛЫ ӨҢІРДІҢ ТУРИСТІК ҚЫЗМЕТІН ЖЕТІЛДІРУ	200
Гиззатова А.И., Чудрова В.У., Садыкова Г.А., Ахметова Д.А.	
НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ РАЗВИТИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	205
Гиззатова А.И., Чудрова В.У., Садыкова Г.А., Талгатова З.Ж.	
РАЗВИТИЕ ТУРИЗМА КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ЗАНЯТОСТИ НАСЕЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	209
Молдабекова Г. Б.	
ӘЛЕУМЕТТІК КӨМЕК ЖӘНЕ ҚОЛДАУ ТУРАЛЫ ТҮСІНІК	212
Панзабекова А.Ж., Сабыр Н.С.	
РАЗВИТИЕ КОНЦЕПЦИИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ	216
Утарбаева Г.К., Тусупова А.Р.	
КӘСПОРЫННЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ДАМУЫ НЕГІЗІНДЕ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІН ЖЕТІЛДІРУ	223
Буртебаева А.А.	
ОЦЕНКА ПО СПРАВЕДЛИВОЙ СТОИМОСТИ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ПРОЗРАЧНОСТИ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ	227
Бейсенова Л.З., Жахметова А.К.	
ОСОБЕННОСТИ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНИРОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	232
Алтайбекова Ә.Ж.	
БАСҚАРУ ЕСЕБІНІҢ БАСҚАРУШЫЛЫҚ ШЕШІМ ҚАБЫЛДАУДАҒЫ РӨЛІ	238
Серікбаева Д.Т.	
ЕСЕПТІК АҚПАРАТ ӘДІСІМЕН АВС ӘДІСІН ҰСЫНУ МҮМКІНДІКТЕРІ	243
Жүніс А.Н.	
ІШКІ АУДИТ ЖҮЙЕСІНІҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ	248
Иманбекова Р.М.	
БАСҚАРУ АҚПАРАТТЫҚ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ	255
Омурзакова А.К.	
АНАЛИЗ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПОТЕНЦИАЛА ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СФЕРЕ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	261

Нұралина Қ.Т.	
ҚАЗАҚСТАН ЭКОНОМИКАСЫНЫҢ НАРЫҚТЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯСЫ.....	268
Жанбозова А.Б.	
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ЭЛЕКТРОНДЫҚ КОММЕРЦИЯНЫҢ ДАМУ МӘСЕЛЕЛЕРІ	273
Букенбаева Л.С. Кодашева Г.С	
ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ КАЗАХСТАНА В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ	278
Алтыбаева Ш.М., Шамакова Н.Г.	
КЕДЕЙЛІК - ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІГІНІҢ ИНДИКАТОРЫ РЕТІНДЕ	283
Мерғалиева Л.И., Бердикулова С.Д.	
ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ПРИДОРОЖНОГО СЕРВИСА.....	289
Тлесова А.Б., Гарифуллина А.Б.	
ҚАЗАҚСТАННЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ САЛАСЫНДА МЕМЛЕКЕТТІК- ЖЕКЕ МЕНШІК ӘРІПТЕСТІКТІ ДАМУЫ	292
Мерғалиева Л.И., Шарафутдинова А.А. Газезова А.Е.	
ҚАЗАҚСТАННЫҢ СЫРТҚЫ САУДА ҚЫЗМЕТІН ҮНТАЛАНДЫРУДЫҢ АЛҒЫШАРТТАРЫ	300
Примбетова С.Ч.	
БАТЫС-ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫНЫҢ ҚАЗІРГІ ДЕМОГРАФИЯЛЫҚ АХУАЛЫ	304
Есенбайқызы І.	
ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК ТҮРҒЫН ҮЙ ҚОРЫНАН ЖАЛҒА ТҮРҒЫН ҮЙ БЕРУДІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	307
Татибеков Б.Н., Байдаирова К.Б.	
ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА БИЗНЕСТІҢ ДАМУЫ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҰЛТТЫҚ ЭКОНОМИКАСЫНЫҢ ӨСУІНІҢ ДРАЙВЕРІ РЕТІНДЕ.....	311
Шамишева Н.К., Сафаров А.Ж.	
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ КӘСІПКЕРЛІКТІ ДАМУДЫҢ ҚАЖЕТТІЛІГІ	315
Жұмаділла Н., Слямпов Е.	
ТУРИЗМ ҚАЗАҚСТАН ЭКОНОМИКАСЫН МҰНАЙҒА ТӘУЕЛДІЛІКТЕН АЛЫП ШЫҒАР ЖОЛДАРДЫҢ БІРІ РЕТІНДЕ	320
Буланова Н.К., Батырғалиева О.В.	
ВНУТРИФИРМЕННАЯ ПОЛИТИКА ОПЛАТЫ ТРУДА: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ	326

Төлепов Ә.Е.	
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АЙМАҚТАРЫНЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТІН ТАЛДАУ.....	332
Нуржанова А. Н.	
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА БИЗНЕСТІ МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУ ЖӘНЕ ҚОЛДАУ	336
Оспанов М.М.	
ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ СУЩНОСТИ «ДИВЕРСИФИКАЦИЯ» В СТРУКТУРНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКЕ ГОСУДАРСТВА.....	340
Мырзахмет М.К.	
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ СТРУКТУРНЫХ ИЗМЕНЕНИЙ В ТЕХНОЛОГИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ ПРОМЫШЛЕННОСТИ СТРАНЫ.....	345
Мокоев А.Н.	
ВНЕШНЯЯ И ВЗАИМНАЯ ТОРГОВЛЯ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ С СТРАНАМИ ЕАЭС	352
Искакова М.С.	
ИННОВАЦИЯЛЫҚ КӘСІПКЕРЛІКТІ МЕМЛЕКЕТТІК ҚОЛДАУ	355
Утегенов Е.К.	
ПРОБЛЕМЫ РЫНКА ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	360
Аманжол К.А., Пашкевич Р.А.	
ЗНАЧЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКИХ УЧЕНИЙ МАРКСА НА СЕГОДНЯШНИЙ ДЕНЬ.....	364
Аскеев А.Г.	
О ВОПРОСАХ РЕАЛИЗАЦИИ ПОТЕНЦИАЛА ТУРИСТСКОЙ ОТРАСЛИ КАЗАХСТАНА С УЧЕТОМ ГЛОБАЛЬНЫХ ТРЕНДОВ	373
Тыныбаева Д.Н., Мустафин С.	
ОРГАНИЗАЦИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО АУДИТА СУБЪЕКТА КВАЗИГОСУДАРСТВЕННОГО СЕКТОРА	377
Аскербек М.Б.	
ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ РК И ПУТИ ЕЕ УЛУЧШЕНИЯ	383
Байтемирова М.А.	
ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В КАЗАХСТАНЕ	386
Мұқашева А.Е.	
ПРОБЛЕМЫ ОТРАСЛЕВЫХ ПРОГРАММ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН ...	390

Земенов Е.Н.	
ОСОБЕННОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ КАК ИНСТРУМЕНТ ВАЖНОЙ ПРЕДПОСЫЛКОЙ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ	397
Картаев Н., Жанабаева Ж.К.	
ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ В АГРАРНОМ СЕКТОРЕ КАЗАХСТАНА	401
Бейсембаев Адиль	
АНАЛИЗ ЗАНЯТОСТИ НАСЕЛЕНИЯ СЕВЕРО-КАЗАХСТАНСКОЙ ОБЛАСТИ	405
Кузаиров О.	
СУБСИДИРОВАНИЕ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА ПАВЛОДАРСКОЙ ОБЛАСТИ	409
Шамбыл Қ.Ә. Карипова А.Т.	
ӘЛЕМДІК КЕҢІСТІКТЕГІ ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАН ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ АДАМИ КАПИТАЛ ДАМУЫНЫҢ ТЕНДЕНЦИЯСЫ	411
Абжанова А.Ж.	
МОДЕЛЬ ОЦЕНКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ПЕРСОНАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ	416
Уалиева М.А.	
ПРОБЛЕМЫ СОХРАНЕНИЯ И РАЦИОНАЛЬНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЗЕМЕЛЬ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО НАЗНАЧЕНИЯ В РК.....	419
Цай Ж., Акылбек А., Саттарова А. Есенова Г.Ж	
АНАЛИЗ РАЗВИТИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В ГОРОДАХ: АЛМАТЫ И НУР-СУЛТАН.	421
Сунь Цинбинь , Рыспекова М.О.	
СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ И ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОГО КИТАЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ	426
Ауезов Б.	
ИННОВАЦИЯНЫҢ ДАМУЫ МЕН БОЛАШАҒЫ	433
Малыбаева А.	
НАЛОГОВЫЕ ПРЕФЕРЕНЦИИ В ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	438
Садыкова Г.Т.	
КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ ЭКОНОМИЧЕСКОГО КОРИДОРА.....	441
Майдырова А.Б. , Васильева О.А	
АУТСОРСИНГ НА РЫНКЕ КАДРОВЫХ УСЛУГ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	446

Мукушев А.Б., Салимова Д.	
ҚАРЖЫ ПИРАМИДАСЫНЫҢ ІС-ӘРЕКЕТІН САНДЫҚ ӘДІСТЕР КӨМЕГІМЕН ЗЕРТТЕУ	456
Кудабаева Н.Б.	
ОБЗОР, АНАЛИЗ И АУДИТОРСКИЕ ПРОЦЕДУРЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКИ ФОРМИРОВАНИЯ И ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СУВЕРЕННЫХ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ФОНДОВ	463
Жусанов.А.А.	
СУЩНОСТЬ СОВРЕМЕННОГО НЕОЛИБЕРАЛИЗМА	467
Кәрімова М.	
ШАРУАШЫЛЫҚ СУБЪЕКТІСІНІҢ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ МЕН АРТТЫРУ	470
Жампозова А.Е.	
ОБЕСПЕЧЕНИЕ КИБЕРБЕЗОПАСНОСТИ В ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ	475
Мынбай А.М.	
КЛАСТЕРНЫЙ ПУТЬ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В КАЗАХСТАНЕ	481
Амантаева А.Н.	
БИЗНЕС И АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЕГО РАЗВИТИЯ В КАЗАХСТАНЕ	486
Тахтаева Р.Ш.	
ОСНОВНЫЕ ВИДЫ, ПОНЯТИЯ, НАПРАВЛЕНИЯ В ТУРИЗМЕ.....	489
Корабаев Б.С., Мухаметжанова Д.Ж., Имашева А.М.	
ОРГАНИЗАЦИЯ УЧЕТА ОБЕСЦЕНЕНИЯ АКТИВОВ В СООТВЕТСТВИИ С МСФО НА ПРЕДПРИЯТИЯХ РК	494
Zharaskhan Temirkhanov	
DEVELOPMENT OF PERFORMANCE AUDIT IN PUBLIC SECTOR.....	499
Тыныбаева Д. Н., Нурмухаметов Н. Н.	
МЕТОДИКА ВЫЯВЛЕНИЯ РИСКОВ, ИХ ОЦЕНКА, И ВОЗМОЖНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИМИ, ПРИ ПРОВЕДЕНИИ ГОСУДАРСТВЕННОГО АУДИТА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ КВАЗИГОСУДАРСТВЕННОГО СЕКТОРА.....	504
Сәбитов Б.Ж., Бержанова А.М.	
АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ – НАРЫҚТЫҚ ЭКОНОМИКАНЫ ДАМЫТУДЫҢ БАСТЫ ҚҰРАЛЫ.....	510

Акжанов Ж. К.

ФОРМИРОВАНИЕ И ВИДЫ СТРАТЕГИЙ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ.....515

Насырова А.М., Исаева Б.К.

АНАЛИЗ МЯСНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН..519

Бюрабекова Л.В.

КАДРОВАЯ ОБЕСПЕЧЕННОСТЬ КАК ОСНОВА СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ЭПИДЕМИОЛОГИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....524

Кәрімова М.

ШАРУАШЫЛЫҚ СУБЪЕКТІСІНІҢ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ МЕН АРТТЫРУ.....528

Шаяхметова Л. М.

РОЛЬ ТУРИСТСКОЙ ОТРАСЛИ В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....533

Ибраева А.Б.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ КАК ВАЖНОГО ФАКТОРА РАЗВИТИЯ СТРАНЫ.....538

әзірлеу бұл біздің азаматтық міндетіміз болып табылады. Бұл бір жағынан, тарихтағы кәсіпкерлікті қайта жаңғырту болса, ал екінші жағынан, халықты кәсіпкерлікке тарту үшін алғышарт болып табылады. Әрине, мұнда инновациялық кәсіпкерлікті мемлекеттік қолдау тетіктерін белсенді ету маңызды.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы, 2 қыркүйек 2019
2. Шумпетер Й. Теория экономического развития: исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры. – М.: Прогресс, 1982.
3. ҚР Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың «Қазақстанның үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік» атты халыққа жолдауы, 31 қаңтар 2017
4. <https://platon.asia/ekonomika/za-devyat-mesyatsev-2019-go-kolichestvo-malykh-predpriyatij-sokratilos-na-4-4-za-god>
5. www.stat.kz – ҚР-ның статистика жөніндегі агенттігінің ресми сайты.

ТУРИЗМ ҚАЗАҚСТАН ЭКОНОМИКАСЫН МҰНАЙҒА ТӘУЕЛДІЛІКТЕН АЛЫП ШЫҒАР ЖОЛДАРДЫҢ БІРІ РЕТІНДЕ

Жұмаділла Нұржан, Слямов Еламан
Л. Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан қ., ҚР
Жетекші: Карипова Айнура Турсынбаевна

Аңдатпа. Мақала қазіргі таңдағы Қазақстандағы негізгі мәселелердің бірі болып табылатын мұнайға деген тәуелділіктен шығу жолындарын қарастыруға арналған. Мемлекеттің жалпы экономикалық жағдайы, экспортқа шығарылып жатқан өнімдерінің құрылымы туралы статистикалық мәліметтер талданып, мәселелер анықталды және шикізатқа тәуелділіктен құтылудың бір жолы ретінде туризмнің экономикаға оң әсерлері талданған.

Аннотация. Статья посвящена рассмотрению путей выхода из зависимости от нефти, которая является одной из основных проблем современного Казахстана. Проанализированы статистические данные об общем экономическом положении государства, структуре экспортируемой продукции, выявлены проблемы и проанализированы позитивные последствия туризма на экономику как один из способов избавления от сырьевой зависимости.

Annotation. The article is devoted to the consideration of ways out of dependence on oil, which is one of the main problems of modern Kazakhstan. Statistical data on the General economic situation of the state, the structure of exported products are analyzed, problems are identified and the positive effects of tourism on the economy as one of the ways to get rid from raw material dependence are analyzed.

Кілтті сөздер: экономика, экспорт, ЖІӨ, импорттық туризм, мұнай, инфрақұрылым.

Ключевые слова: экономика, экспорт, ВВП, импортный туризм, нефть, инфраструктура.

Key words: economy, exports, GDP, import tourism, oil, infrastructure.

Әр елдің мәселесі сол елде өмір сүріп жатқан әрбір азаматқа қатысты. Бәріміз білетіндей, қазіргі уақытта экономикалық, сауда-саттық саласындағы бәсекелік күрес әлемдік деңгейде жүріп жатыр. Өте үлкен бәсекелестік, әсіресе, осы соңғы жылдары байқала бастады. Еліміздің басты мақсаты сол әлемдік бәсекелестікке қол жеткізе отырып, дамушы елден дамыған елдердің қатарына өту. Мұны Қазақстан Республикасының тұңғыш президенті де өз жолдауларында айтып өткен болатын. Бюджетіміздің 80%-ы дерлік шикізат сатылымынан түскен кірістен құралады. Ал, ертелі кеш бұл шикізаттың да таусылатының білгеніміз жөн. Сол себепті осы жұмысымызда туризмді шикізатқа тәуелділіктен құтылудың бір жолы ретінде ұсынып отырмыз.

Туризм Қазақстанда әлі толық бет бұрылып қаралмаған бағыт. 2005 жылдан бастап қана назар аударыла бастады. Ал басқа да кейбір елдерге көз салсақ, осы туризмнің арқасында күн көріп жатқан елдер бар (Тайланд, Кипр, Малайзия т.б.). Сондықтан ұзақ уақыттық экономикалық тұрақтылықты сақтайтын және табыс көзі ретінде қолданылатын туризм бағытын тиімді бағыт деп алып отырмыз.

Қазақстан Республикасы тәуелсіздік алғаннан бері нарықтық экономикаға көшу жолына түсті. Осы жылдың екінші жартысының нәтижесі бойынша жұмыспен қамтылғандар саны 8 млн 763 мың адамды яғни, еліміздегі жұмысқа қабілетті халықтың 95,2 %-ын құрайды (9 млн. 205 мың азамат). 2016 жылы қазақстан экономикасының әртүрлі бағытында еңбекке қабілетті жастағы 8,3 млн. адам жұмыспен қамтамасыз етілді. 2016 жылмен салыстырғанда соңғы 3 жылда бұл көрсеткіш 5,3 % –ға өсіп отыр. Қазіргі таңда ел экономикасын күшейтіп отырған өнеркәсіп саласы және жеріміздің шикізат әлеуетін пайдалану. Оның ішінде:

1) Өндіруші өнеркәсіптен – мұнай, газ, көмір, шымтезек, тақтатас, тұз, қара және түсті металлургия, ағаш дайындау, энергетикалық шикізат алу т.б.

2) Өңдеуші өнеркәсіптен - қара және түсті металдар, машиналар мен жабдықтар, химиялық өнімдер, цемент және басқа құрылыс материалдарын, ағаш өңдеу, жеңіл өнеркәсіп өнімдерін өндіру т.б.

2019 жылдың жеті айының қорытындысы бойынша Қазақстан 52,23 миллион тонна мұнай мен конденсатты өндірді – бұл жоспардың 101,2%.

Қазақстан әлемдегі үлкен көмір шоғыры бар он елдің қатарына кіреді. Біздің еліміздегі көмір қоры әлемдік резервтер санының шамамен 4%-ын алып жатыр. 2018 жылы елдің көмір өндіруші компаниялары 113,7 млн тонна көмір өндірді (көмір концентратын есептемегенде), бұл 2017 жылмен салыстырғанда 5,4%-ға өсті. Қазақстан Ресейге 95 мың тонна көмірсутек шикізатын экспорттады. Табиғи газ өндіру көлемі 2018 жылы 55,6 млрд. кубты құрады, бұл көрсеткіш 2017 жылмен салыстырғанда 2,7 млрд. кубқа өсті (52,9 млрд. куб).

Оң сауда балансының айтарлықтай өсуінің арқасында экспорттың жақсару болды, оның профициті \$27,4 млрд (+57,9%) құрады. Мұнайға әлемдік бағалардың қолайлы конъюнктурасының нәтижесінде тауарлар экспорты 25,2% - ға, \$61,9 млрд. - ға дейін ұлғайды, атап айтқанда, мұнай және газ конденсатының экспорты 42,2% - ға ұлғайды.

2018 жылдың он бір айының қорытындысы бойынша Қазақстан Республикасының тауарлар экспорты 2017 жылдың ұқсас кезеңімен салыстырғанда 26,4% - ға, \$ 54,7 млрд.дейін өсті.

Энергетика министрлігінің алдын ала мәліметтері бойынша, осындай елеулі өсім мұнайдың жоғары бағасына (шыңға баррель үшін 2017 - \$86,29 жетті), елде өндіру көлемінің (+6,3%) және экспорттың (+2,3%) ұлғаюына байланысты.

Экспорт құрылымында табиғи газ (+49,7) және бидай (+48,8%) сияқты тауарлар айтарлықтай өсім көрсетті, ал төмендеу Органикалық емес химия өнімдері және басқа қосылыстар (-1,7%), сондай-ақ темірден немесе болаттан жасалған жалпақ прокат (-0,4%) бойынша байқалады.

Қазақстандық тоғыз негізгі экспорттық тауарлардың тоғызы пайдалы табиғи қазбаларға және олардың өңделген туындыларына тиесілі.

Ескерту: статистика агенттігінің мәліметтері негізінде авторлармен құрастырылған

Fitch Ratings табиғи ресурстар және шикізат тауарлары бойынша талдау тобының аға директоры Максим Эдельсонның бағалауы бойынша, Қазақстан тікелей мұнай экспортына тәуелді. Қазақстан өндірілген мұнайдың 12% ғана тұтынылады, ал 88%-ын экспорттайды. Қазіргі уақытта мұнай экспорты ұлттық ЖІӨ-нің төрттен үшін құрайды. Осылайша, қазақстандық экспорт құрылымында 78,4% мұнай, 8,2% - газ және металл құрайды. Бұл ретте, сарапшылардың бағалауы бойынша, Қазақстанның ЖІӨ-нің оң өсуі 1 баррель үшін \$60 болуы, яғни мұнай бағасы осы мәндерден төмен болса, онда ел рецессияны және қазіргі ауқымды дағдарыстың күрделі кезеңдеріне соқтығысады. Мұнай бағасына мұндай тәуелділік Қазақстан экономикасын әлсіретеді.

Мұнайға тәуелділік бұл Қазақстанның басты экономикалық мәселелерінің бірі болып табылады. Біз бұл мәселенің шешімі ретінде елімізде

туризмді дамытуды ұсынамыз. Туризм халықаралық сауданың маңызды элементі болып табылады және шағын экономикалардың дамуына ықпал етуі мүмкін. Дүниежүзілік туризм ұйымының (ДТҰ) ресми жазбаларына сүйенсек, ол әлемдегі ЖҰӨ-нің оннан бір бөлігін, халықаралық инвестицияның 11%-дан астамын құрайды, әлемдік өндірістің әрбір 9-жұмыс орны туризм арқасында қамтамасыздандырылып отыр.

Туризм әлемдік деңгейде мұнай өнімдері және автомобиль экспорты табысынан кейін үшінші орынды иеленеді. Бұл дегеніміз туризмді жана ғасырдың басты табыс көзі ретінде қолданылу тиімділігін және экономикалық өсімнің қуатты механизмі болып табылады.

Мамандардың есептеуі бойынша, орта есеппен бір шетелдік турист әкелетін кірістің баламасын табу үшін, әлемдік нарыққа шамамен 9 тонна тас көмір немесе 15 тонна мұнай немесе 2 тонна жоғары сұрыпты астық шығару керек екен. Осымен қатар, шикізатты сату елдің энергия көздерін сарқыса, ал туристік индустрия қалпына келетін ресурстармен жұмыс жасайды. Шетелдік экономистердің есептеуінше, қалада екі сағат уақыт өткізген 100 мың турист 350 мың доллар немесе 17,5 доллар әр адам сағатына шығын жұмсайды. Осылайша, шикізатты сату – бұл өз алдына экономикалық тығырыққа тірелу, ал туризмді дамыту – ұзақ мерзімдік, экономикалық пайдалы перспектива.

Туризмнің ел экономикасына тигізетін оң әсерлері:

1) Әлемдік тәжірибеге сүйенсек туризм әлемдік дағдарыс уақытында да тоқтамайтын табыс көзіне жатады.

2) Ауданға деген ақша ағынының көбеюі, соның ішінде шет ел валютасының түсімі, төлем балансы және жиынтық экспорт сияқты көрсеткіштерге оң әсерін тигізеді.

Мұнайға байланысты экономикалық тұрғыдан ұқсас БАӘ алып қарасақ, олар да қара алтынға тәуелді мемлекеттердің бірі еді. Осыдан 20 жыл бұрын БАӘ-нің бюджетінің 83 %-ы осы мұнайдан түскен пайдаға тәуелді еді. Ал қазірде 29%-ын құрап отырса, Дубайдың үлесі 6%-ды ғана құрайды.

Туризмдік индустрияның экономикаға бес маңызды әсері бар. Олардың арқасында туризм сұраныс тудырады, оны қамтамасыз етеді және тұтынуды ұлғайтады, елдің, экономиканың өсуіне септігін тигізеді.

1. Туризм сұранысты қалыптастырады.
2. Туристердің қажеттіліктерін индустрияны дамыту арқылы қамтамасыз етеді.
3. Туризм елдің дамуын талап етеді.
4. Халықаралық стандарттауға жетуге ынталандырады.
5. Туризм тұтыну көлемін ұлғайтады.

Туристердің маңыздылығы – туристік индустрияға және басқада салаларға сұраныс туғызуы. Сұранысты туғызатын екі қажеттілік бар. Біреуі – қызуғушылық, әр түрлі туристік орындарды, салт-дәстүрді көруге және білуге деген, әлемнің кереметтерін тамашалауға деген талпынысы. Екіншісі – бұл саяхаттау. Саяхаттағы қажеттілік – бұл жаңа туристік орындарды көру немесе жай ғана демалысын әр түрлі жерлерде өткізу.

Айтылған барлық қажеттіліктер туристік, транспорттық қысметтерге және тауарларға деген әлемдік және жергілікті сұранысты туғызады. Бұл жерге

әр түрлі турларды, алдын ала жасалған туристтік жалдауларды жатқыза аламыз, себебі олар туристтер мен саяхатшылардың қажеттіліктерін қамтамасыз етеді.

Елге келген саяхатшылар өз туристтік қызметтерін бастайды, яғни, орналасуға, тамақтануға, жергілікті сапарларға, ойын-сауық шараларына деген нақты сұранысты қалыптастырады. Осылайша олар мемлекеттік және жергілікті сұранысты туғызады.

Үшіншіден, туристтер тек қана туристтік индустрияға ғана емес басқада салаларға деген сұраныстың қалыптасуына септігін тигізеді. Атап айтсақ, магазиндерді аралап әр түрлі заттарды сатып алуы, жергілікті нысандарға деген сапарлары және т.б.

Жалпы туризм туристердің сұранысы мен қажеттіліктерін қамтамасыз ететін саланың бірі болып табылады. Бұдан біз туризмнің әр түрлі салалардан тұратынына көз жеткіземіз. Біріншіден, қалаған бағыттарына жету үшін саяхат және транспорт индустриясына деген сұраныс. Бұған әуе, кеме ,яғни, су, теміржол, көлік транспорттары жатады. Екіншіден, орналасу, тамақ, шипажайлар мен рекреациялық орындарды қамтамасыз ететін қонақ үй индустриясы. Бұл салалар,яғни, қонақ үй мен транспорттық индустрияның өзі үлкен және басқада кіші салаларды қамтиды, сол себепті экономикада едәуір рөл атқарады. Туризм өзіне тамақ ішетін жергілікті ресторандар қызметін, кинотеатрлар мен ұлттық саябақтар, дәстүрлік және спорттық шараларды қамтитын ойын-сауық орталықтарының қызметін, сауда орталығын және электронды және телекоммуникациялық өнімдер мен қызметтерді қамтиды. Жалпы туристтер тамсану және қызықтарды көру үшін келеді, сондықтан олардың жоспарланған туристтік бағдарламасынан тыс әр түрлі заттарды сатып алуында шек жоқ. Бұл жағдай туризмнің жалпы маңыздылығын, экономикаға тигізетін рөлін нығайта түседі.

Айтылған барлық салалар мен оларға жататын қызметтер мен тауарлар туризмнің бір бөлігі болып саналады. Сонымен туризмді өте қымбат және үлкен шығынды индустрия деп анықтауымызға болады. Ол – әр түрлі салаларға табыс әкелетін, үлкен және кең жұмыс орындарының ашылуына түрткі болатын құрал.

Туризм мемлекеттің дамуын және жалпы өсімін талап етеді, сол уақытта оны алып келеді. Сонымен қатар, жалпы халықтың әл-ауқатын көтереді. Осының өзі туризмді басқа салалардан қарағанда құнды ете түседі және бұл жоғарыда қарастырылған себептерден қарағанда маңыздырақ.

Мемлекет жаңа туристерді тарту мақсатында мықты туризмдік нарық құрып, туризм өсімін демеу үшін көптеген істер жасау керек. Мемлекет үшін туризм өсуі – елдің жалпы өсімі мен дамуының, сонымен қатар ұлттық қауіпсіздіктің, денсаулықтың, қоғам ретінде ашықтықтың синонимі. Мемлекет өз халқымен қатар туристер үшін дамыған инфраструктураны құру қажет. Тек мемлекеттің өнеркәсіп арқылы жалпы өсуі мен дамуы, қоғам ынтымақтастығы, саяси жағдай, халық қауіпсіздігі, экология мен гигиена ғана туризмнің өсуіне әкеп соғады. Осылайша, туризмнің дамуына тырысатын мемлекет осы қолайлы жағдайларды жасауы тиіс.

Туристер әлемдік стандарттарды алып келеді. Халықаралық клиенттер, яғни туристер қызмет көрсетулер мен инфрақұрылымдардың әлемдік

стандарттарына сай болуына мықты қажеттілік тудырады. Туристердің бір ерекшелігі олар – халықаралық клиенттер болып табылады және соған лайық әрекет етеді. Олар әлемнің әр түкпірінде демалыс және бизнес үшін саяхаттайды. Яғни, әрбір саяхатшы әр түрлі жерлерде және ұйымдастырылған әлемдік шараларда бірдей қызмет пакетін қолданады, сол себепті ол қазіргі уақытта және болашақта оны әлемдік деңгейде салыстыра отырып, таңдайды. Осындай сұраныстың арқасында мемлекет туристтерді қызықтыру үшін инфрақұрылым мен өздері ұсынып отырған туристік қызметтерге жоғары сапаны және әлемдік стандарттарды енгізуге тырысады. Бұл қызмет ұсынушыларда конкуренттілік басымдылықты арттырып, өз қызметтерінің құндылығын өсіруге ынталандырады, инновация мен идеялардың пайда болуына септігін тигізеді. Осылайша, мемлекет өз игілігі үшін, туристердің көп мөлшерде тұтынуын қамтамасыз ету үшін оларға заманауи және озық объектілерді ұсыну арқылы, туризм мен туризмдік қызметтер экспортынан табыс алады.

Жалпы адамдардың саяхаттары, оларды көбірек тұтынуға ынталандырады. Себебі туризм тауар мен қызмет көрсетулерді тұтынумен байланысты түрлі әрекеттер жиынтығын қамтиды. Туризм айтарлықтай дәрежеде ләззат алу, толық көлемде зерттеу және тәжірибе жасау, сондай-ақ жаңа нәрселер жасау деген мағынаны береді.

Әрбір адам саяхатынан максималды түрде рахат алғысы келеді. Сол себепті, өз сапарын қызықты және есте қалатындай ету үшін туристтер негізгі және қажетті шығындардан бөлек басқада түрлі әрекеттермен шұғылдануға және басқада дүниелерді тұтынып, оларға шығындалуға ынталы. Мысалы, турист жоспарлаған бірнеше бағыттарынан бөлек, сол маңайдағы нысандарды аралауға уақытын жұмсайды. Ол жергілікті транспортты жалдап, атақты және дәстүрді таныстыратын жергілікті заттарды сатып алу үшін, жергілікті тамақтан дәм тату үшін, базарларды аралайды. Осылайша, туризмнің өзі туристі тұтыну мен шығындалуға итермелейді.

Статистикалық мәліметтер бойынша еліміздегі 600-ден аса туркомпаниялардың 14,5% ғана келу туризмін ұйымдастырады. Бұл көрсеткіш импорттық туризмнің өте төмен деңгейде тұрғандығын көрсетеді. Себебі, шет елдердегі маркетингтік жұмыстардың жеткілікті деңгейде жасалмауы, қазақстанның шұрайлы жерлері, рекреациялық нысандары, туристік жерлері жайлы жарнамалардың, ақпараттардың шет тілдеріндегі нұсқалары жоқтың қасы.

Ішкі туризм Қазақстанда барлық туризм кірісінің 3%-ын құраса, дамыған елдерде бұл көрсеткіш 50%-ға тең. Мұндай көрсеткіштің басты себебінің бірі ретінде бағалардың көрсетілген қызметтерге сәйкес келмеуін айтуға болады. Мысал ретінде қарастырсақ, 50\$-ға Алакөлде тоңазытқыш және телевизоры баркішкене бөлмеалуға болады, ал дәл осы бағада Ыстықкөлде үш уақыт тамақ, ашық және жабық түрдегі бассейні бар ең жақсы қонақ үйден бөлме алуға болады. Бұндай жоғары бағаларға біздің табиғат жағдайымыз, климатымыз да өз ықпалын тигізіп отыр, себебі 4 мезгілдің болуы бұл объектілерді маусымдық деңгейде жұмыс етуге мәжбүр етеді. Мысалы, Алакөл, Капшағай, Зайсан, Бурабай, Балқаш, Каспий көлдеріндегі демалыс орындары жаз мезгілінде ғана

жұмыс істейді, ал Шымбұлақта туризм тек қыс мезгілінде белсенді жұмыс жасайды. Ал қалған уақытта табыс түспегендіктен шығындала түседі. Сондықтан мемлекет тарапынан көптеген субсидиялар мен салықтық жеңілдіктер ұсынылуы тиіс.

Көптеген қызмет көрсету орталықтарының ағылшын тілін жетік меңгермеуі. Шет елдік туристердің жиі айтатын шағымы халықтың төмен ағылшын деңгейі. Медициналық көмек алудан бастап (ағылшын тілінде сөйлейтін дәрігерлердің аздығы), қарапайым жол билетін сатып алуға дейін.

Туризм қазіргі заманда экономиканың дамуына және көркемдеуіне өзіндік кілт болып табылады. Соның ішінде, инфрақұрылымның дамуы, елдің атағы әлемдік деңгейде өсуі, шетел валютасының тартылуы, жаңа жұмыс орындарының ашылуы негізінде жұмыссыздықтың азаюы, туристік объектілер көптеп орналасқан жергілікті, аудандық, тіпті шалғайдағы елді мекендердің қосылуы мен өсуі, жаңа технологиялардың енуі елеулі ықпал етеді. Осылайша, саяхаттау және туризм экономикамызға үлкен демеу бере алады. Сондықтан да, мемлекет туризмді экономикамыздың дамуының күшіне айналуы үшін туристік индустрияға баса назар аударуы тиіс.

Қолданылған әдебиеттер:

1. <https://articlekz.com/kk/article/22116>

2. <http://www.market-width.com/blogs/Importance-Tourism-Industry-Economic-Value.htm>

3. <https://informburo.kz/pikir/maqsat-halyq/azastan-ekonomikasy-bgn-men-bolashay-nemese-azastan-ekonomikasyny-ltty-model-anday.html>

4. https://aif.ru/money/economy/sbezhat_ot_nefti

ВНУТРИФИРМЕННАЯ ПОЛИТИКА ОПЛАТЫ ТРУДА: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Буланова Надежда Константиновна

ЗКГУ им. М. Утемисова

e-mail: nadya.bulanova.const@mail.ru

к.э.н. РФ, старший преподаватель

Батыргалиева Ольга Владимировна

ЗКГУ им. М. Утемисова

e-mail: nkj-vnb-z@mail.ru

студентка 4 курса

специальность «Менеджмент»

Аннотация.

Проблемы формирования реального дохода трудоспособного населения страны тесно связаны с проводимой внутрифирменной политикой оплаты труда персонала отдельного предприятия, определяющей системы и формы оплаты труда. Поэтому, в экономической науке представлено большое множество обоснований типов и этапов внутрифирменной политики, теорий мотивации труда, а также определений заработной платы. К примеру, в постсоветских